

ВИСНОВОК

**Національного університету «Чернігівська політехніка»
про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації Поцелуйка Ігоря Володимировича
на тему: «Розвиток ринку кредитних послуг України в умовах фінансової нестабільності»
поданої на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»**

1. Актуальність теми дослідження та її зв'язок з науково-дослідними роботами.

Ринок кредитних послуг відіграє одну з ключових ролей в економічному розвитку країни. У межах цього ринку формуються позикові ресурси, які завжди необхідні економічним суб'єктам для підтримки їхньої поточної діяльності та забезпечення реалізації проєктів із метою подальшого розвитку. Стабільне функціонування ринку кредитних послуг також є важливим елементом забезпечення макрофінансової стабільності в країні та формування належного рівня її фінансової безпеки.

Ринок кредитних послуг являє собою сукупність позичальників і кредиторів, якими виступають банки та небанківські фінансові посередники. Саме тому стабільність функціонування такого ринку значною мірою залежить від надійної роботи цих установ. Проте економічна історія засвідчує, що забезпечити стабільність їх діяльності досить складно в умовах ринкової економіки. Це вимагає значних зусиль та впровадження складної моделі нагляду за роботою цих фінансових посередників.

Досвід подолання наслідків світових фінансово-економічних криз свідчить, що саме стабільність роботи фінансових установ, особливо тих, які надають кредитні послуги, є основою забезпечення економічного розвитку та його стійкості в довгостроковій перспективі. Саме тому дослідження ринку кредитних послуг і його особливостей функціонування в різних умовах економічного розвитку країни є важливим для розуміння процесів, які відбуваються між кредиторами і позичальниками в умовах непередбачуваних кризових обставин.

Наслідки таких обставин для фінансових установ і їх клієнтів завжди є складними й негативними. Складність формування системних ризиків у функціонуванні ринку кредитних послуг полягає в тому, що наслідки кризових ситуацій впливають не лише на основних суб'єктів ринку — кредиторів і позичальників — але й досить швидко поширюються на функціонування всіх галузей національної економіки, що в підсумку може створити передумови для виникнення глибоких економічних потрясінь у країні.

Окреслене обумовлює важливість проведення додаткових досліджень з метою поглиблення теоретичних, методичних та прикладних положень функціонування, трансформації й розвитку ринку кредитних послуг в умовах фінансової нестабільності.

Дисертаційна робота виконана в межах планів науково-дослідних робіт Національного університету «Чернігівська політехніка» за такими темами: «Розвиток ринку кредитних послуг в умовах становлення цифрової економіки» (номер державної реєстрації 0121U113250), у межах якої автором обґрунтовано сутність та характерні риси функціонування ринку кредитних послуг в умовах нефінансової нестабільності; «Стратегічні детермінанти розвитку ринку фінансових послуг в умовах цифровізації національної економіки» (номер державної реєстрації 0123U104317), у рамках якої здобувачем сутність кастомізації та особливості її використання кредитними установами в умовах цифровізації ринку фінансових послуг; «Теоретико-прикладні положення розвитку ринку кредитних послуг в умовах макроекономічної нестабільності та повоєнного відновлення економіки (номер державної реєстрації 0123U104319), де автором обґрунтовано передумови, особливості функціонування ринку кредитних послуг в умовах фінансової нестабільності та наслідки для кредитних установ від виникнення кризових ситуацій в межах фінансової системи країни.

2. Метою дисертаційної роботи є узагальнення та поглиблення теоретико-методичних засад функціонування ринку кредитних послуг та розробка прикладних положень забезпечення його стабільного розвитку в умовах фінансової нестабільності

Для досягнення цієї мети в роботі поставлено такі *завдання*:

- розглянути сутність ринку кредитних послуг, його функції та роль у розвитку фінансової системи;
- дослідити зміст фінансової нестабільності та визначити передумови її виникнення у фінансовій системі;
- конкретизувати особливості функціонування ринку кредитних послуг в умовах фінансової нестабільності;
- провести дослідження сучасного стану ринку кредитних послуг України;
- з'ясувати особливості трансформації ринку кредитних послуг в кризових умовах функціонування фінансової системи України;
- визначити перешкоди розвитку ринку кредитних послуг в Україні;
- обґрунтувати роль макропродунційної політики у забезпеченні стабільного розвитку ринку кредитних послуг;
- сформулювати основні детермінанти забезпечення стабільного розвитку ринку кредитних послуг;
- описати модель впливу процесу кастомізації фінансових послуг на стабільність функціонування ринку кредитних послуг.

3. Наукові положення, розроблені особисто здобувачем, та їх новизна.

Основні результати дослідження, які становлять його наукову новизну і виносяться на захист, полягають у наступному:

вперше:

- запропоновано модель впливу процесу кастомізації кредитних послуг на

стабільність функціонування ринку кредитних послуг в умовах цифровізації фінансової системи, що реалізовано через визначення сутності кастомізації фінансової послуги, її специфічних рис, переваг і недоліків, можливих наслідків для роботи кредитних установ, опис алгоритму її впровадження у їхню діяльність;

удосконалено:

– систематизацію видів кастомізації кредитних послуг, які, на відміну від інших підходів, були виокремлені через використання процесного підходу до розгляду змісту кредитної послуги та визначення особливостей формування кредитних відносин в межах фінансової системи; це дало можливість конкретизувати такі види кастомізації кредитної послуги як: персоніфікована, цінова, поведінкова, цифрова, групова та ризикова, а також розглянуто їхній зміст;

– наукові положення щодо розуміння сутності та змістовних ознак функціонування ринку кредитних послуг, які на відміну від існуючих концепцій, сформульовані на основі використання міждисциплінарного підходу, зокрема дослідження його змісту із використанням таких підходів: правовий, ринковий, інституціональний, системний, трансформаційний, просторовий та поведінковий; це дало можливість розглянути функції ринку кредитних послуг (трансформаційна, перерозподільна, регулююча, забезпечувальна, стимулююча, інноваційна), визначити особливості його функціонування і розвитку, описати прикладні аспекти функціонування механізму такого ринку.

– науковий підхід до обґрунтування напрямків трансформації ринку кредитних послуг, який, на відміну від існуючих підходів, полягає у конкретизації особливостей такої трансформації, її причин та умов здійснення в періоди макрофінансової нестабільності та економічного відновлення діяльності кредитних установ, що здійснено через врахування результатів факторного аналізу впливу макрофінансових показників на функціонування ринку кредитних послуг;

набули подальшого розвитку:

– понятійно-категоріальний апарат фінансової науки у частині уточнення сутності таких категорій як «макроекономічна нестабільність», «фінансова стабільність», «фінансова нестабільність», «фінансова криза», запропоновано фінансову нестабільність розглядати як системну характеристику фінансової системи, яка відображає дисипативні, турбулентні процеси у розвитку такої системи, що ускладнюють її здатність виконувати покладені на неї функції, забезпечувати сприятливі умови для функціонування фінансових установ, їх здатності перетворювати фінансові ресурси економічних суб'єктів у кредитні та інвестиційні ресурси для економічного розвитку країни; врахування такого підходу до розуміння сутності фінансової нестабільності дозволило визначити її ознаки, описати наслідки формування для кредитних установ;

– теоретичні положення щодо розгляду сутності механізму функціонування системи ринку кредитних послуг, що реалізовано через дослідження його сутності, основних суб'єктів, методів, інструментів, принципів, визначення видів ресурсного забезпечення, які необхідні для

підтримки стабільного функціонування такого механізму (нормативно-правове, інституціональне, фінансове, інформаційне, кадрове); це дало можливість розглянути особливості трансформації зазначеного механізму в умовах виникнення кризових ситуацій у функціонуванні фінансової системи країни;

– наукові підходи до розгляду сутності поняття «криза ринку кредитних послуг», яке запропоновано розглядати як стан функціонування ринку кредитних послуг, якому притаманна незбалансованість попиту і пропозиції на позикові кошти, що супроводжується руйнуванням економічних відносин між позичальниками та кредиторами, зниженням доступності кредитних ресурсів та формуванням інституціонального простору для зменшення рівня довіри між основними його учасниками; врахування окресленого підходу до розуміння зазначеного поняття дало можливість виокремити його змістовні ознаки, визначити передумови та причини формування кризових явищ в межах ринку кредитних послуг.

4. Обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків рекомендацій підтверджується положеннями наукових праць вітчизняних, зарубіжних учених з проблем розвитку кредитного ринку в умовах фінансової нестабільності. Обґрунтованість одержаних результатів дослідження забезпечено використанням загальнонаукових прийомів та спеціальних методів пізнання, що базуються на економічних та споріднених з ними науками, а також методів міждисциплінарних досліджень, зокрема: порівняння і абстрагування, систематизації та класифікації, статистичні методи, узагальнення, системного підходу, аналізу і синтезу, індукції та тощо. Аргументованість наукових положень дисертаційної роботи ґрунтуються на використанні у процесі дослідження статистичної інформації, даних української та міжнародної статистики, нормативно-правових актах України.

5. Теоретичне та практичне значення результатів дисертаційного дослідження полягає в доведенні основних положень, викладених у дисертації, до рівня методичних розробок та практичних рекомендацій щодо використання фінансових інструментів для впровадження моделі сталого розвитку. Результати дисертаційної роботи використовуються у діяльності: АТ «Акцент-Банк»: враховано сформульовані здобувачем напрямки забезпечення зростання рівня фінансової грамотності користувачів кредитних послуг (F5A5-RF81-BAP8-5481 від 01.05.2025); Бізнес-консультативної компанії «ПРИВАТ КОНСАЛТ»: враховано пропозиції щодо впровадження цифрових технологій у сферу надання фінансових послуг різним категоріям клієнтів; прикладні аспекти щодо створення персоналізованих фінансових продуктів (№ 02/05 від 01.05.2025); Національного університету «Чернігівська політехніка»: використано у навчальному процесі кафедри фінансів, банківської справи та страхування при розробці методичних матеріалів, а також під час проведення лекційних та практичних занять з таких освітніх компонентів: «Гроші та кредит», «Кредитний менеджмент», «Ринок кредитних послуг» (№ 202/08-888/ВС від 01.05.2025).

6. Апробація результатів дослідження. Основні результати досліджень, а також висновки та пропозиції доповідались й обговорювались на науково-практичних конференціях, серед яких: XII Міжнародна науково-практична конференція студентів, аспірантів і молодих вчених «Юність науки – 2022: соціально-економічні та гуманітарні аспекти розвитку суспільства» (м. Чернігів, 15-16 травня 2022 р.); XIII Міжнародна науково-практична конференція студентів, аспірантів і молодих вчених «Юність науки – 2023: соціально-економічні та гуманітарні аспекти розвитку суспільства» (м. Чернігів, 26-27 квітня 2023 р.); Всеукраїнська науково-практична конференція сучасні тенденції соціально-економічних перетворень в умовах війни «Сучасні тенденції соціально-економічних перетворень в умовах війни» (м. Чернігів, 21 листопада 2023 р.); Міжнародна науково-практична конференція студентів, аспірантів та молодих вчених «Молодіжна наука: інновації та глобальні виклики» (м. Полтава, 6 листопада 2024 року); Всеукраїнська науково-практична конференція «Фінансово-кредитний механізм розвитку економіки та соціальної сфери» (м. Кропивницький, 28 листопада 2024).

7. Повнота викладення основних наукових результатів дисертації в публікаціях та особистий внесок у них автора. Результати дисертації опубліковано у 12 наукових працях, з них: 1 стаття в іноземному науковому виданні; 5 статей у наукових фахових виданнях України, що входять до міжнародних наукометричних баз даних; 6 праць апробаційного характеру. Загальний обсяг публікацій – 9,84 друк. арк.; особисто автору належить – 5,22 друк. арк.

Статті в іноземних наукових виданнях:

1. Parubets O., Shyshkina O., Sadchykova I., Yevtushenko Yu., Tarasenko A., **Potseluyko I.** Dynamics of the Development of the Credit Services Market in the Conditions of Financial Instability: A Case of Ukraine. *International Journal of Sustainable Development and Planning*. 2023. Vol. 18, No 9. Pp. 2733-2745. (1,5 ум. друк. арк.). Особистий внесок: розглянуто особливості функціонування ринку кредитних послуг в умовах макроекономічної нестабільності (0,25 ум. друк. арк.).

Статті в наукових фахових виданнях та виданнях, внесених до наукометричних баз даних:

2. Дубина М., **Поцелуйко І.** Теоретичні положення обґрунтування сутності фінансової нестабільності. *Науковий вісник Полісся*. 2023. № 2(27). С. 180–198. DOI: [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2023-2\(27\)-180-198](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2023-2(27)-180-198). (2,2 ум. друк. арк.). Особистий внесок: визначено та систематизовано основні підходи до розгляду сутності дефініції «фінансова нестабільність» (1,5 ум. друк. арк.).

3. Чийпеш Н., **Поцелуйко І.** Сучасні тенденції інноваційного розвитку кредитного ринку України. *Економіка та суспільство*. 2023. № 58. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-78>. (0,5 ум. друк. арк.). Особистий

внесок: визначено тренди інноваційного розвитку ринку кредитних послуг (0,1 ум. друк. арк.).

4. Дубина М. В., Білий М. М., **Поцелуйко І. В.** Трансформація кредитної діяльності банківських установ в умовах макрофінансової нестабільності та економічного відновлення. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2024. № 3(39). С. 182-200. DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2024-3\(39\)-182-200](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2024-3(39)-182-200). (2,2 ум. друк. арк.). Особистий внесок: конкретизовано причини та напрямки виникнення нестабільності у функціонуванні банківських установ та її вплив на їхню кредитну діяльність (1,1 ум. друк. арк.).

5. Дубина М. В., **Поцелуйко І. В.** Сутність макроекономічної нестабільності, причини її виникнення та вплив на функціонування кредитних установ. *Економіка та суспільство*. 2024. № 70. <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5194>. Особистий внесок: обґрунтовано сутність макроекономічної нестабільності та внутрішні, зовнішні причини її виникнення. (0,5 ум. друк. арк.).

6. Дубина М. В., **Поцелуйко І. В.**, Швець М. А. Теоретичні положення функціонування кредитних установ в умовах кастомізації сфери фінансових послуг. *Бізнес Інформ*. 2024. № 9. С. 342–350. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2024-9_0-pages-342_350.pdf. (1,04 ум. друк. арк.). Особистий внесок: виокремлено специфічні риси кредитної діяльності банківських установ, сутність та особливості кастомізації фінансових послуг. (0,5 ум. друк. арк.).

Опубліковані праці апробаційного характеру:

7. **Поцелуйко І. В.**, Решетилів Д. С. Теоретичні положення функціонування ринку кредитних послуг. *Юність науки – 2022: соціально-економічні та гуманітарні аспекти розвитку суспільства* : збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених (м. Чернігів, 15-16 травня 2022 р.). Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка», 2022. С. 45-46. (0,1 ум. друк. арк.) Особистий внесок: описано роль ринку кредитних послуг у економічному розвитку країни (0,05 ум. друк. арк.).

8. Дубина М. В., **Поцелуйко І. В.**, Решетилів Д. С. Фінансова нестабільність: сутність та причини виникнення. *Юність науки – 2023: соціально-економічні та гуманітарні аспекти розвитку суспільства* : збірник тез доповідей XIII Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених (м. Чернігів, 26-27 квітня 2023 р.). Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка», 2023. С. 54-55. (0,1 ум. друк. арк.) Особистий внесок: обґрунтовано зміст фінансової нестабільності як економічної категорії та описано її особливості формування в межах фінансової системи країни (0,05 ум. друк. арк.).

9. Вербівський І. Р., **Поцелуйко І. В.**, Мацьків В. В. Проблеми інвестиційного розвитку сільськогосподарських підприємств та шляхи їх подолання. *Фінансові аспекти розвитку економіки України: теорія, методологія, практика* : збірник наукових праць здобувачів вищої освіти і

молодих учених / ред. кол.: Н. А. Хрущ, Р. С. Квасницька, І. В. Форкун та ін. (відп. ред. Н. А. Хрущ). Хмельницький : ХНУ, 2023. С. 125-126. (0,1 ум. друк. арк.) Особистий внесок: виокремлення проблеми, які стримують інвестиційний розвиток сільськогосподарських підприємств (0,04 ум. друк. арк.)

10. Поцелуйко І. В. Хмарні технології в цифровій економіці. *Сучасні тенденції соціально-економічних перетворень в умовах війни* : Всеукраїнська науково-практична конференція сучасні тенденції соціально-економічних перетворень в умовах війни (м. Чернігів, 21 листопада 2023 р.). Чернігів, 2023. С. 96-97. (0,1 ум. друк. арк.).

11. Дубина М. В., Поцелуйко І. В., Швець М. А. Кастомізація кредитних послуг банківських установ: сутність та особливості. *Молодіжна наука: інновації та глобальні виклики* : збірник тез за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих вчених. Полтава: НУПП імені Юрія Кондратюка, 2024. С. 103-104. (0,1 ум. друк. арк.). Особистий внесок: уточнено сутність поняття «кастомізація» та визначено її специфічні риси кастомізації кредитних послуг. (0,03 ум. друк. арк.).

12. Білий М. М., Поцелуйко І. В. Кредитна діяльність банківських установ в умовах макрофінансової нестабільності. *Фінансово-кредитний механізм розвитку економіки та соціальної сфери* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Кропивницький, 28 лист. 2024 р. / М-во освіти і науки України, Центральнотукаїн. нац. техн. ун-т. Кропивницький : ЦНТУ, 2024. С. 118-121. (0,2 ум. друк. арк.). Особистий внесок: визначено напрямки трансформації кредитної діяльності банківських установ. (0,1 ум. друк. арк.).

8. Загальний висновок

Дисертаційна робота Поцелуйка Ігоря Володимировича на тему «Розвиток ринку кредитних послуг України в умовах фінансової нестабільності» є оригінальним, самостійним, завершеним науковим дослідженням, що стосується актуальної проблематики і містить оригінальні підходи до розв'язання теоретичних та практичних завдань щодо розвитку ринку кредитних послуг в умовах фінансової нестабільності.

Основні положення, висновки та рекомендації дисертації містять елементи наукової новизни, є повністю обґрунтовані та аргументовані і отримали необхідну апробацію на науково-практичних конференціях. У публікаціях здобувача знайшли відображення всі положення дисертаційного дослідження. Зміст дисертації відповідає визначеній меті, поставлені здобувачем наукові завдання вирішені повною мірою, мету дослідження досягнуто. Роботу виконано державною мовою.

За актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Поцелуйка І.В. відповідає спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» та вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 19 травня

2023 р. № 502), наукові публікації здобувача відповідають пункту 8 постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії».

Дисертація Поцелуйка І.В. на тему «*Розвиток ринку кредитних послуг України в умовах фінансової нестабільності*» може бути рекомендована до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

Головуюча
д.е.н., проф.
«19» травня 2025 р.

О.М. Парубець

Підпис О.М. Парубець
васвідчую Парубець
Відділу кадрів Парубець
05 2025 р.